

MOLDOVA
BİLGİ NOTU
ŞUBAT 2021

EKONOMİK ARAŞTIRMALAR

arastirma@deik.org.tr

MOLDOVA GÜNCEL VERİLER

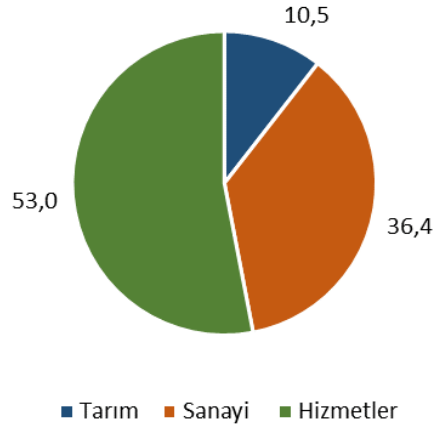
GÖSTERGE	DEĞER	2018	2019	2020
GSYH (cari fiyatlarla)	Milyar USD	11,3	12,0	11,2
Büyüme	%	4,0	3,6	-4,5
Nüfus	Milyon Kişi	2,7	2,7	2,6
Kişi Başı Gelir	USD	4.142	4.458	4.268
Enflasyon	%	0,9	7,5	0,5
İşsizlik Oranı	%	2,961	5,12	8
Cari Denge / GSYH	%	-10,7	-8,9	-8,3
Bütçe Dengesi / GSYH	%	-0,8	-1,4	-8,0
İhracat	Milyar USD	2,7	2,8	2,5*
İthalat	Milyar USD	5,8	5,8	5,4*

Kaynak: IMF Küresel Ekonomik Görünüm Ekim 2020, Trademap *Moldova İstatistik Ofisi, Şubat 2021

1. MOLDOVA EKONOMİSİ GENEL GÖRÜNÜMÜ

Moldova ekonomisinin sektörel dağılımı şu şekildedir:

Sektörlerin GSYH Payları (%)

Kaynak: Moldova Ulusal İstatistik Ofisi, 2019

Yaklaşık 300 yıl boyunca Türk hakimiyetinden sonra 1812 yılından itibaren Rusya İmparatorluğu'nun egemenliğine geçmiştir. Birinci Dünya Savaşı sonrasında kurulan Sovyet Birliğiyle hareket etmiştir.

Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından sonra serbest piyasa ekonomisine geçişte sıkıntı yaşanmış; toplu çiftlikler bölünmüş, bu durum, verimlilik azalışına dolayısıyla da tarımsal üretimde düşüşe neden olmuştur.

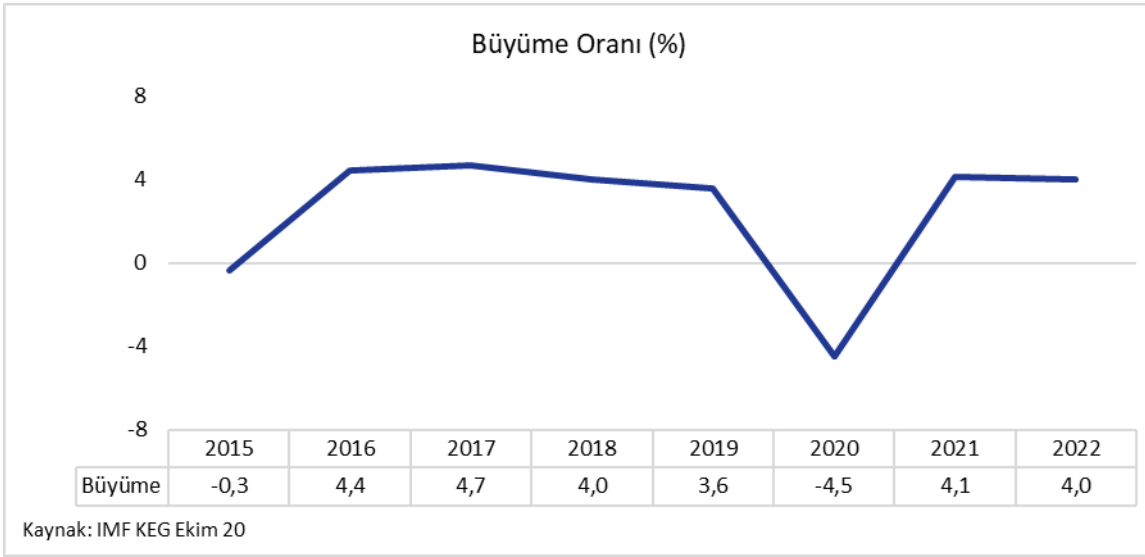
Moldova'da tarım sektörünün milli gelirdeki payı %10,5'tir. Ülkenin coğrafi konumu, tarımsal üretime oldukça elverişlidir. Makinelerin yoğun olarak kullanıldığı ekonomide hububat ve ayçiçeği üretimleri tarımsal üretimin üçte birini oluşturmaktadır. Tohum, hububat ile meyve sebze ihracatları ticarete önemlidir.

Sovyetlerden ayrılmasıyla imalat sanayinin önemli kısmını kaybeden ülke, kuruluş yıllarından itibaren sanayisini özelleştirilmeye çalışmıştır. Kurulmuş sanayinin iç karışıklıkların yaşandığı Transdinyester bölgesinde olması nedeniyle ekonomi 1994 yılında %30 daralmıştır.

Sanayide, liberalleşme çabalarının yavaş ve eşitsiz olması yolsuzluk, gelir eşitsizliği, ülkeye düşük yabancı yatırım gelmesinde etkili olmuştur. 2019 yılı verilerine göre, imalat sanayinde gıda, içecek, gaz üretimi, metal olmayan mineral ürünleri öne çıkmaktadır.

2014 yılında Moldova bankalarından 1 milyar USD kaybolmasının etkisiyle 2015 yılında %0,3 daralmıştır. 2016 ile 2019 yılları arasında ortalama %4 olan büyümede inşaat sektörü etkili olmuştur. 2019 verilerine göre, inşaat sektörünün milli gelirdeki payı %12 ile oldukça yüksek seyretmiştir.

2020 yılında hububat üretiminin yarıya inmesiyle tarımsal üretim %28 azalmıştır. 2020 yılının ilk çeyreğinde büyüme %4 seviyesinden %0,9'a gerilerken ikinci ve üçüncü çeyreklerde daralmalar sırasıyla %11,4 ve %11,5 olmuştur. IMF, Moldova'nın %4,5 daralacağını 2021 yılında ise eski döngüsüne geri döneceğini öngörmektedir.

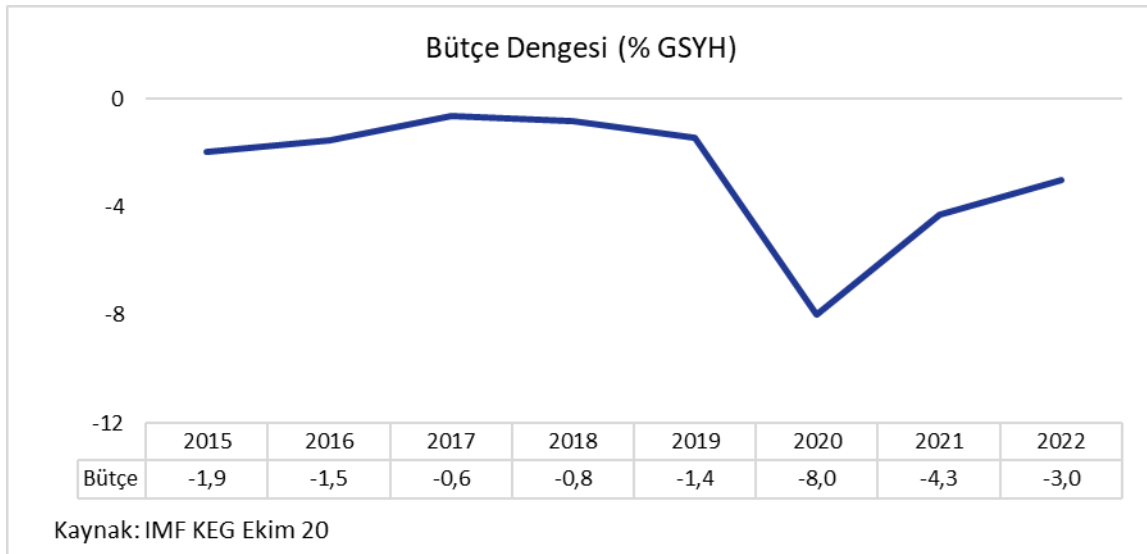
2. MOLDOVA BÜTÇE DENGESİ

Kamu borcunun GSYH cinsinden %30 ile %45 arasında olduğu ülkede bütçe açığı 2015 ile 2019 yılları arasında %2'nin altında gerçekleşmiştir. 2017 yılında bütçe açığının gerilemesinde KDV gelirlerinin yükselmesi etkili olmuştur. 2019 yılında ise kamu hizmet harcamaları bir önceki yıla göre %22 yükselerek bütçe açığının %1,4'e yükselmesinde etkili olmuştur.

2019 yılı verilerine göre, KDV gelirlerinin toplamdaki payı %45, gelir vergisinin payı %15 civarındadır. Harcamalar tarafında, sağlık ve eğitimin kamu harcamaları içerisindeki payı %30 civarındadır.

Salgın sonrası 2020 yılında bütçe açığının GSYH cinsinden %8'e yükseleceği 2021 yılından itibaren %2,5 seviyesine doğru düşüşe geçeceği tahmin edilmektedir.

Moldova'nın GSYH cinsinden brüt kamu borcu 2010 yılında %25'lerde iken 2015 yılında %40'ın üzerine çıkmış, 2019 yılında %30'un altına gerilemiştir. Pandeminin etkisiyle bu oran 2020 yılında tekrar %40'ları zorlamaya başlamıştır.

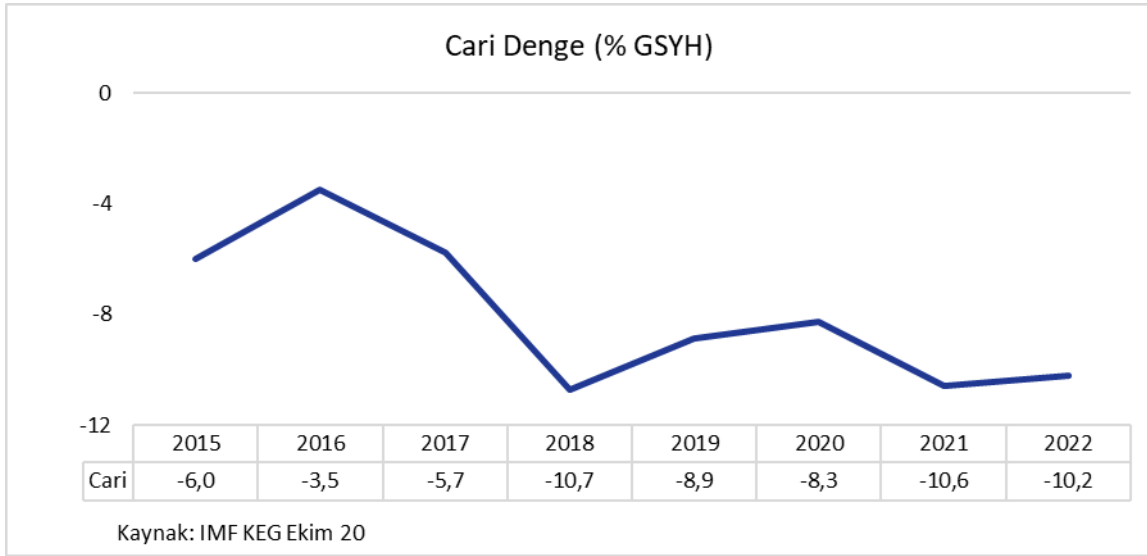

3. MOLDOVA CARİ DENGESİ

Moldova cari dengesi 2014 yılında GSYH cinsinden cari dengesi %6 açık vermiş, 2015 yılında da açık aynı oranda gerçekleşmiştir. 2015 yılında, Rusya ve Ukrayna arasındaki gerginlikler Moldova ihracatı ve transfer gelirlerinin azalmasına neden olurken Moldova leyinin değer kaybı nedeniyle aynı dönemde ithalat da gerilemiştir.

2017 ve 2018 yıllarında dış ticaret açığının artmasıyla cari açık GSYH cinsinden sırasıyla %5,7 ve %10,7 seviyesine yükselmiştir. 2019 yılında dış ticaret açığı dışında hizmet, birincil ve ikincil gelir dengeleri fazla verirken cari açık/GSYH oranı %8,9 oldu.

2020 yılında IMF tahminlerine göre, cari açığın %8,3 olacağı 2021 ve 2022 yıllarında %10'un üzerinde gerçekleşeceği öngörülmektedir.

4. MOLDOVA SWOT ANALİZİ (FİTCH)

Güçlü Yönleri:

Moldova işgücü bölgedeki diğer ülkelerin işgücüne göre daha uygun maliyettedir ve ülke ekonomisi gelişmeye açıktır.

Zayıf Yönleri:

Moldova kişi başına gelir bakımından bölgesindeki en fakir ülkedir. İstihdamın yarısı tarım, %30'u ise kaçak çalışmaktadır.

Ülke ekonomisinin tarıma yüksek bağımlı olması, iklim olaylarının (kuraklık) ekonomiyi çok olumsuz etkilemesine neden olabilir.

Yurtdışında yaşayan Moldovalı çalışanların ülkelerin getirdiği transferlere bağımlılığı yüksektir.

Fırsatlar:

AB ile uyum sürecinde Moldova'nın yatırım potansiyeli değerlendirildiği için olası ülkenin olası üyeliği yatırımları artabilir.

Rusya üzerinden alınan enerji ithalatını çeşitlendirme çabaları, olası politik belirsizliklerde oluşacak riskleri azaltacaktır.

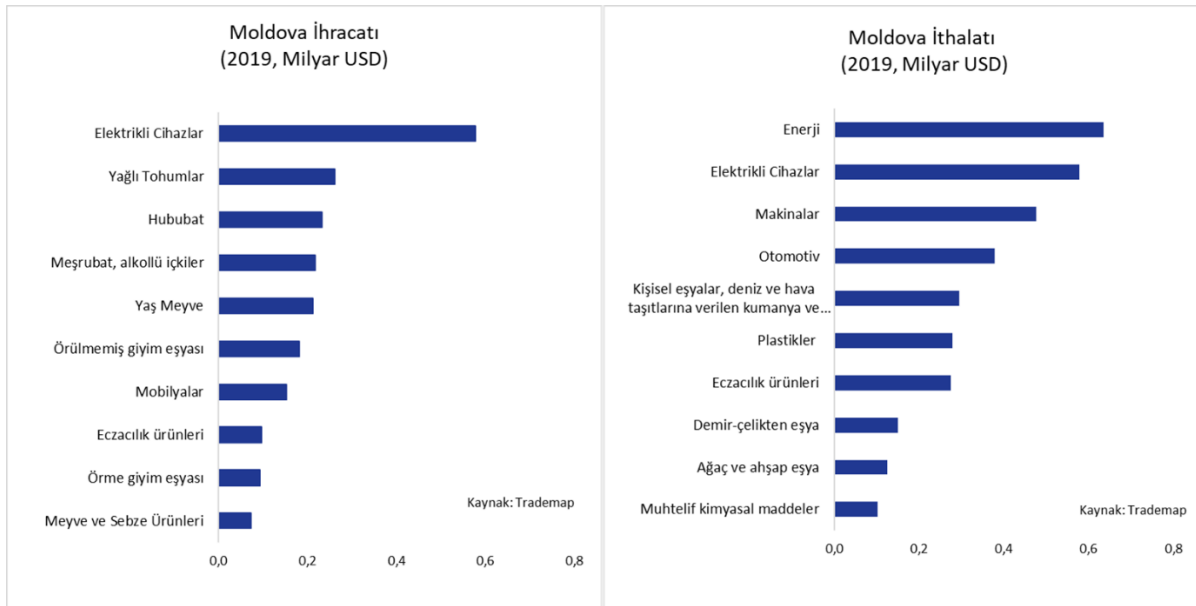
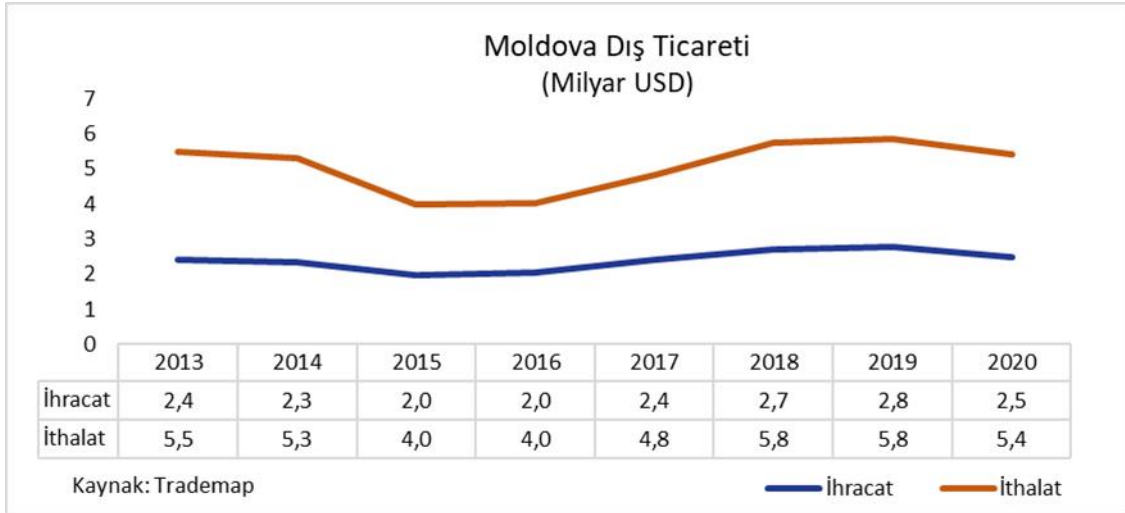
Tehditler:

Korona virüs salgını ülkenin istihdamı, kamu finansmanı ve cari dengesi üzerinde bozulmalara neden olarak ülkenin potansiyel büyümesini aşağıya çekebilir.

5. MOLDOVA DIŞ TİCARETİ

Moldova, dış ticareti genellikle açık vermektedir. 2013 yılında 3,1 milyar USD olan dış ticaret açığı 2016 yılında 2 milyar USD'ye kadar gerilemiş, 2019 yılında tekrar 3,1 milyar USD seviyesine çıkmıştır. 2020 yılında ihracat ve ithalat bir önceki yıla göre sırasıyla %10 ve %8 azalmış; 2,5 ve 5,4 milyar USD olmuştur.

Moldova'nın ihracatında elektrikli cihazlar tüm ihracatın %20'sini, yağlı tohumlar, hububat, meşrubat ve yaş meyve ihracatlarının payı ise %33'tür. Ülkenin ithalatında enerjinin payı %11, elektrikli cihazların payı %10, makinalar ve otomotiv sektörlerinin toplam ithalattaki payı sırasıyla %8 ve %7'dir.

6. TÜRKİYE MOLDOVA TİCARETİ

Türkiye, Moldova ile dış ticaretinde net ihracatçıdır. Net ihracat 2015 yılında 1 milyon USD'ye kadar düşse de 2020 yılında bu rakam 151 milyon USD olmuştur. 2020 yılında ihracat ve ithalat bir önceki yıla göre sırasıyla %3 ve %31 azalmış, 332 ve 181 milyon USD olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Moldova'ya ihracatında makinalar, bakırdan eşya, eczacılık ve örme giyim eşyası sektörlerinin toplam payı %28 iken ilk on sektörün toplam payı %56'dır. Türkiye'nin Moldova'dan ithalatında ise yağlı tohumlar ve hububat sektörlerinin ithalattaki toplam payı %60 seviyesindedir.

